

(C) برخه: د ځنګل اداره او مدیریت

دوهم لوست: د ونو اندازه کول یا
آټکل کول

اصطلاح گاني

Dbh د انسان د سيني د
حدودو په لوړوالي کي د وني
د تني قطر

Hypsometer ارتفاع
سنجونکي يا اندازه کونکي

Linear foot طولي فوت

Merchantable height
د خرڅلاو وړ ارتفاع يا
لوړوالي

Piece قطعہ، دانه

- Basal area قاعدوي ساحه
- Board foot مقياس د اندازه کولو مقياس تخته
او الوار
- Breast height د انسان د سيني د حدودو په
لوړوالي کي د وني د تني قطر
- Cord کپه، توده يا قيطان
- Cubic foot فوت مکعب
- Cubit ذراع، د طول پخوانی مقياس چي د ۱۸
نه تر ۲۲ اينچو پوري وي

هغه واحدونه چي په عامه توگه د ځنگلونو د اندازه کولو لپاره تر استفادې لاندې نیول کيږي

- د ونو اندازه کول په هره یوه ونه کې د لرگیو د حجم د تشخیص او ټاکنې لپاره لازمي او ضروري وي.
- د انفرادي ونو د اندازو مجموعه او د هغې حجمونه د ټولو ولاړو تیرونو د موجودۍ یا شتون لست برابر وي.

هغه واحدونه چي په عامه توگه د ځنگلونو د اندازه کولو لپاره تر استفادې لاندې نیول کيږي

- د تیر یا چهار تراش (Timber) ونې د اندازه کولو د مختلفو نوعو پواسطه سره اندازه کيږي.
- ځني له دي واحدونو څخه د لرگی تر صنعت پوري مشخص یا ځانگړي وي په داسې حال کي چي ځني واحد د لرگی د عمومي اندازه کولو لپاره تر استفادې لاندې نیول کيږي.

Metric Board foot

میتریک بورڈ فوٹ

- **(Metric Board foot) (میتریک بورڈ فوٹ)**، د اندازہ کولو له واحد نه عبارت دی چي دي و ناهموار لرگی پواسطه چي ۰،۳۰۴۸ متر مربع او ۲،۵۴ سانتی متره ډبلوالی په نښه کوي. په بله اصطلاح یو متریک بورډ فوٹ (board foot) مساوي کيږي په ۰،۰۹۲۹ مترمربع سره.
- بورډ فوٹ په عمومي توګه د هغه الوارو د اندازہ کولو لپاره په کار وړل کيږي چي د اړه کشی او د تیر د لرگی د نازکو تختو لپاره استعمالیږي.
- په جلا لرونکو او رنگه لرگیو کي عرض او ډبلوالی په مخکنیو اندازو باندې مبني له رنگ او جلا څخه حسابیږي .

Cubic meter

متر مکعب

- **متر مکعب (Cubic meter)**، د اندازه کولو له واحد نه عبارت دی چې د یو مکعب ناهمواره لرگی د حجم سره په طول د ۱،۰۰۰ متره په هری یو شیرو غاړو کې وي.
- یو متر مکعب شامل ده په ۱،۰۰۰ لیټرونو کې.
- د اندازه کولو له دې واحد څخه د هر نوعه لرگی یا تیر یا چهارتراش لپاره استفاده کېږي.

Cord

کپه یا قیطان

- کپه (Cord) د لرگو له یوې تودې یا ډیری نه د منځنۍ فضا په شمول عبارت دی، چې د $1,2 \times 2,4$ یا $1,2 \times 3,6$ متر مکعب اندازه په گوته کوي یا بنایي.
- کپه یا قیطان د کاغذي نرم لرگی (pulpwood) د اندازه کولو لپاره په کار وړل کیږي.

ذراع ، د طول پخوانی مقياس چي د ۱۸ نه تر
۲۲ اینچو پوري وي
(Cubit)

▪ (Cubit) د لرگی توده چي په ۲،۸ مترمکعب
لرگی سره يي منخ دک شوی وي(منخ خالي نه
وي)

Piece

دانه يا قطعه

■ دانه (Piece) د اندازه کولو واحد دی چې د
مشخصو يا خانگړو ابعادو لړگی اندازه کوي يا يې
شميري

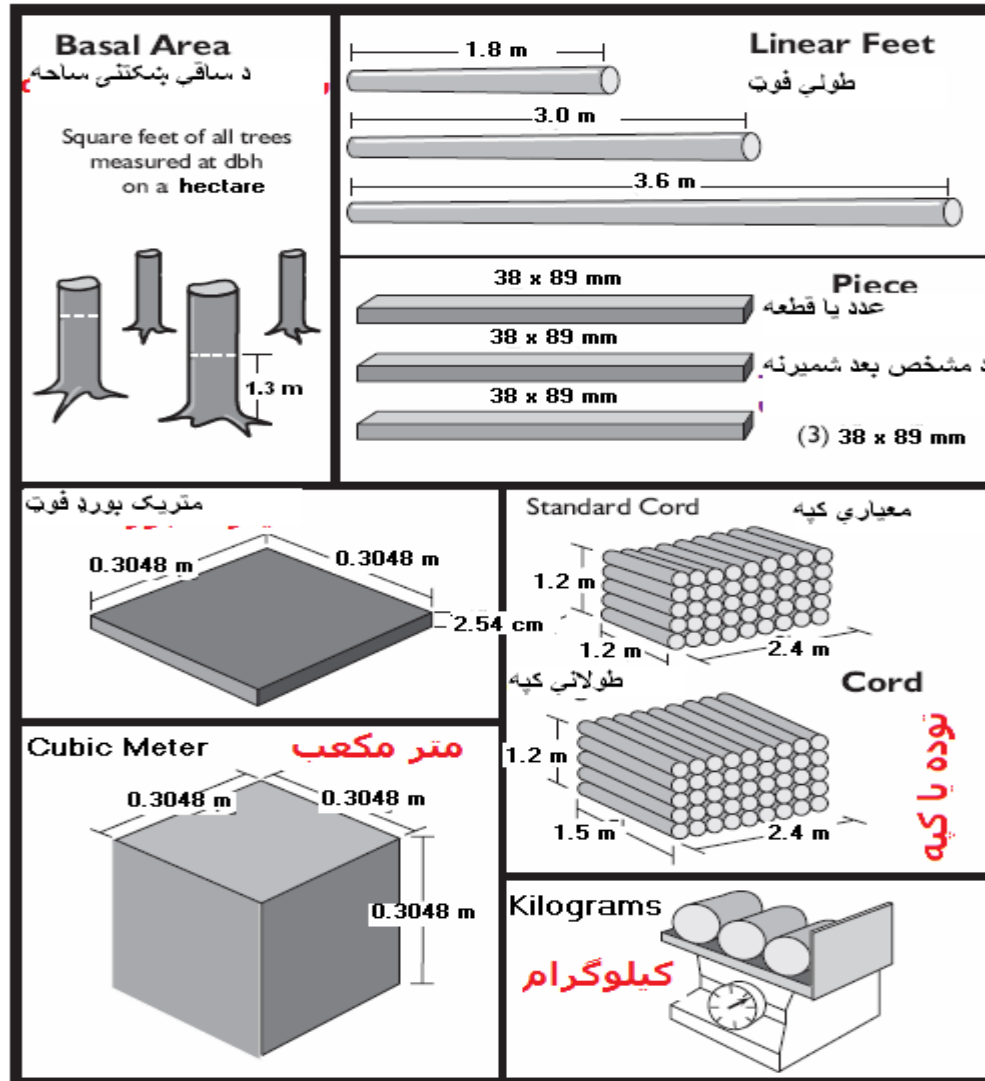
Linear meters

طولى متر

- **طولى متر (Linear meters)** د اندازه کولو له واحد نه عبارت دی چي د یو تولید اوږدوالی یا طول اندازه کوي.
- معمولاً له ۲ متر مکعب حجم نه عبارت دی.

Basal area

- د ساقې بڼکتنی ساحه (**Basal area**) د اندازه کولو له واحد نه عبارت دی چې د موجوده ولاړ لرگی د سطحې د بنودلو لپاره په کار وړل کیږي.
- د ونو د مقطع د سطحې له ساحې (cross-sectional) نه د سینې د لوړوالی په اندازې سره عبارت دی چې ۱،۳ متره د حُمکې له منحنی خط څخه پورته قرار یا حای ولري.
- قاعدوي ساحه (**Basal area**) په فوټ مربع سره بنودل کیږي. په انفرادي ونو کې هم په کار وړل کیږي، او یا شاید ټولو هغه ونو ته چې د هکتار په اساس بنودل شوي وي، په کار وړل کیږي.

د ولاړې ونې قطر په څه ډول سره اندازه کولی شو؟

- د ولاړې ونې قطر معمولاً د ځمکې له سطحې نه ۱،۳ متره پورته اندازه کېږي. چې په نامه د dbh سره شهرت لري.
- د ونې د قطر اندازه کونکي (Diameter) د ونې د پوستکي له بیرون څخه صورت نیسي چې وروسته د ونې د پوستکي د بلوالی له هغې نه منفي کېږي.
- د ونو قطرونه معمولاً حتی په ۵ سانتي متر کې ثبت او درج کېږي ترڅو د حجم په ټاکنه یا تعیین کې مرسته وکړي.

د ولاړې ونې قطر په څه ډول سره اندازه کولی شو؟

- (diameter tape) د قطر فېته د ونې د اندازه کولو لپاره یوه ډیره دقیقه وسیله ده. فېته درجه بندي شوي ده ترڅو چې هر اینچ د قطر په غاړو کې دقیقاً ۷،۹۷۶۶ سانتي متره طول وي.

- داچې فېته په دې طریقي سره درجه بندي شوی ده، نو د گردې لاري یا مسیر اندازه کول یا د ونې د محیط قطر تشکیلوي.

د ولاړې ونې قطر په څه ډول سره اندازه کولی شو؟

■ (د قطر فېټي ته ورته پامشابه یو تخنیک چې مخکې ورڅخه یادونه وشوه، د ونې قطر په تخمینې یا اټکلي توګه د بلتمورسټیک (Biltmore stick) پواسطه هم اندازه کیدلی شي.

■ دا کرنلاره یا پروسیجر د مثلثاتو په ورته هندسي اصولو باندې ولاړ دی، چې د هغې د اندازه کولو مقیاس په لرګي باندې په منظمه توګه درجه بندې شوی ترڅو چې مستقیماً په سانتي متر کې مطالعه شي

بلمور ستيڪ (Biltmore stick)

1. لُرگي په افقي شڪل سره د بازو د طول په اندازې (۶۳ سانتي متره له سترگي نه وړاندې) او ۱،۳ متره د حُمکي له سطحې نه پورته ونيسئ. د ونې په يوه غاړه کي د بلمور ستيڪ (Biltmore stick) لُرگي د ونې په مقابل کي حَيّاي په حَيّاي کړئ، او يوه سترگه مو پټه يا وټړئ.
- له دي نه په غير چي سترگه مو حرکت يا ټکان وخورئ، د ونې قطر مطالعه کړئ ترڅو معلومه شي چي د ونې د بني لوري کومه نقطه، لُرگي قطع کوي.

د بلتمور ستيک نه په استفادي سره د قطر سنجول (Biltmore stick)

د ولاړې ونې ارتفاع يا لوړوالی په څه ډول سره اندازه کولی شو؟

- د ونې ارتفاع يا لوړوالی په فوت يا د کندو په شمیرلو سره اندازه کیدلی شي.
- ونه د کلي ارتفاع په اساس او يا د هغې د خرڅلاو د کندو په ارتفاع اندازه کیدلی شي.

د ولاړې ونې ارتفاع يا لوړوالی په څه ډول
سره اندازه کولی شو؟

• د خرڅلاو پرو ارتفاع يا لوړوالی

(Merchantable height) د يو مشخص يا
ځانگړی تولید د لوړوالی يا ارتفاع له استفادې کولو
څخه عبارت دی چې د ونې له بیخ (stump) څخه
تر د برش له نقطې پورې نوکې ته نژدې اندازه
کیري.

د ولاړې ونې ارتفاع يا لوړوالی په څه ډول سره اندازه کولی شو؟

- (cut-off point) د برش نقطه په هغه ځای کې قرار يا ځای لري چې دساقې قطر په اعظمي حد اندازه سره د تولید په خاطر چې غوښتل شوی له ونې نه قطع يا پري شي، رسيدلی وي.
- د خرڅلاو وړ ارتفاع چې د اړه کښی لپاره مناسبه وي د ۸، ۴ متره ونو د کڼو پواسطه او نيمه کڼو پواسطه چې له ونې نه پري شوي وي، تعين يا ټاکل کيږي.

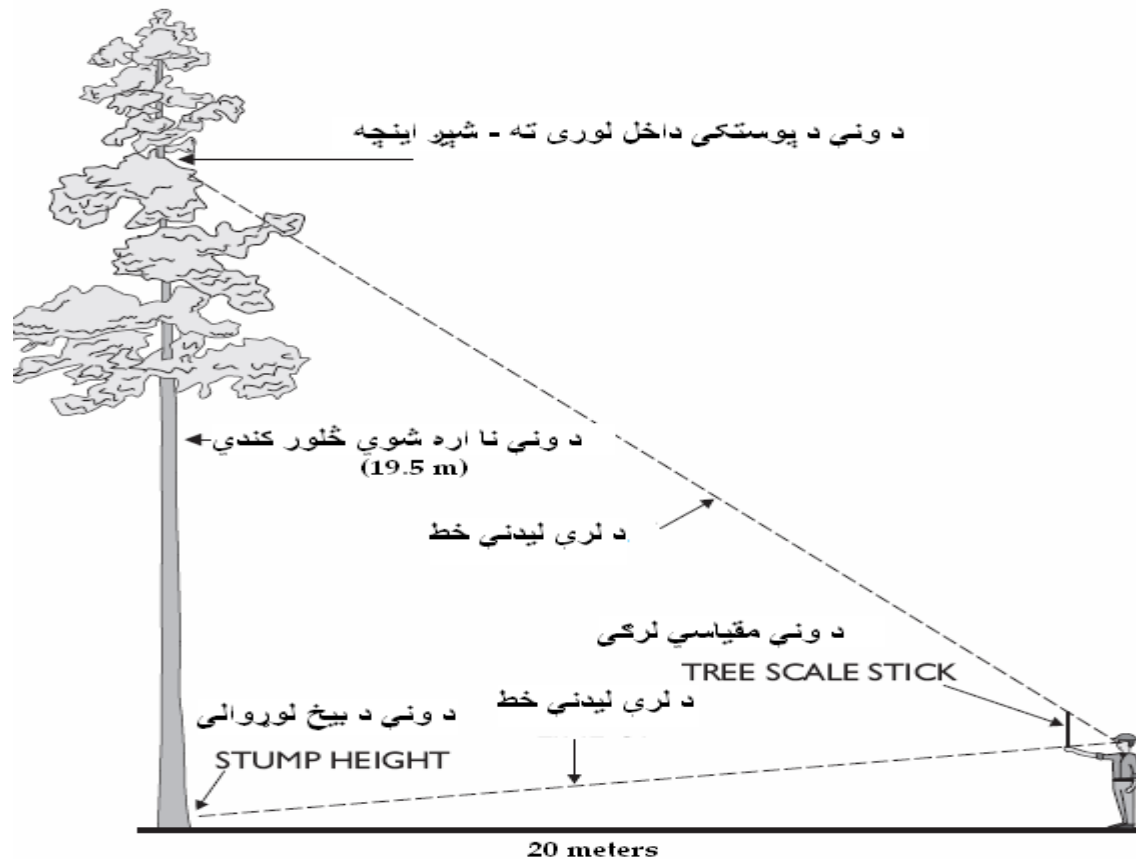
د ولاړې ونې ارتفاع يا لوړوالی په څه ډول سره اندازه کولی شو؟

- د برش نقطه (cut-off point) د اړه کشي لپاره د مناسبو ونو لپاره له ۱۵ سانتي مترو نه تر ۲۵ سانتي مترو پوري تفاوت کوي.
- د خرڅلاو وړ ارتفاع يا لوړوالی د نرم کاغذ له ونو سره معمولاً په نژدې طول ورکړ شوی بولټ کي د کاغذ نرم لرگی (pulpwood) حسابيږي.
- شايد چي ۱،۲ متره وي، شايد ۱،۵ يل ۱،۶ متر وي البته د کاغذ د ژرندې په پام کي نيولو سره. د برش نقطه د کاغذ د نرم لرگی (pulpwood) لپاره په عمومي توگه ۱۰ سانتي متره وي.

د ولاړې ونې ارتفاع يا لوړوالی په څه ډول سره اندازه کولی شو؟

- یوه بله آله چې د ونې د ارتفاع يا لوړوالی د اندازه کولو لپاره په کار وړل کېږي عبارت ده له ارتفاع يا لوړوالی سنجونکی (hypsoneter) څخه.
- ارتفاع سنجونکی (hypsoneter) د ونې د کندی په طول سره درجه بندي شوی دی. په نورماله توګه په پری شویو لرګیو باندې د ونو د مقیاس خط پیدا کېږي.
- د ونو د لرګیو اکثره مقیاسونه د حجم د جدول لرونکي وي چې د هغې په عریضه غاړه کې نوشته یا لیکل شوي وي. د ونې متریک لرګی (metric tree stick) تر ۴۵ مترو ارتفاع پوري تر ۵ متره د کندی طول اندازه کوي. د طول يا اوږدوالی اندازه کول له صفر نه تر ۱۰۰ سانتي مترو پوري په مسلسل شکل سره درجه بندي شوی دی.

د اندازه گیری لپاره نمونه یا بیلگه د ارتفاع سنجونکی (hypsonometer)

مرور / خلاصه یا لنډيز

1. هغه واحدونه چي په عام صورت سره د ځنگلاتو په اندازه کولو کي تر استفادي لاندې نیول کيږي هغه تشریح او روښانه کړئ.
2. د ولاړې ونې ارتفاع یا لوړوالی په څه ډول سره اندازه کولی شو.
3. د ولاړې ونې قطر په څه ډول سره اندازه کولی شو؟